

■ Leyla FƏRCAMİ

(1972)

Leyla Fərcami 1972-ci il, may ayının 7-də Teh-randa dünyaya gəlmişdir. Hələ on dörd yaşında olarkən - İran-İraq müharibəsi zamanında ailəsi ilə birlikdə Cənubi Kaliforniyaya mühacirət etmiş, hal-hazırda Los-Ancelesdə yaşamaqdadır. Fars və ingilis dillərində şeir yazmaqla yanaşı həm də bə-dii tərcümə ilə məşğul olur. Eyni zamanda peşə-kar psixoterapistdir. Müharibə mövzusuna tez-tez müraciət edən Leyla Fərcaminin şeirləri feminist ruhu ilə seçilir. İlk kitabı olan "Yeddi dəniz - bir şəh" 2000-ci ildə İranda işıq üzü görmüşdür. Digər kitabları: "Pis qızların etirafnaməsi" (2006), "Pal-çıq" (2010), "Aydan keçən çay" (2011, elektron ki-tab), "Yanmış səyyarədən keçid" (2013), "Boğul-mazdan öncə" (2014)

DİL

Müharibə olanda
bir də heç vaxt göstərmədi saat
səhərin səkkizini.
Bəziləri bir də oyanmadılar yuxudan.

Bəziləri
polad zindanlarla,
daş kisələriylə
göllərin dibinə çəkildilər.

Bəziləri
yamaclarda qoyun oldular
və qoşularaq şəhərdən olan cavan çobanlara,
onların ratsiyalarıyla birlikdə
keçib-getdilər
tikanlı məftillərin arasından.

Bəziləri
keçərkən qışın
dağ keçidlərindən
şəxsiyyəti məlum olmayan
müsafrilərə çevrildilər
qar uçğunlarının altında,
dəfn olundular dərələrin dərinliyində.

Bəziləri
o qədər balacaydılar ki,
əməzlərini əmməkdən
və gəlinciklərini qucmaqdan başqa
çarələri yox idi.

Bəziləri
nitqini itirdi.
Hərçənd ki,
fəryadları
dağıntıların və raketlərin arasından
bir neçə naməlum əsgərin qulağına
çata bilərdi hərdən.

Bəziləri
qaçdılar dəlixanalardan
və aşıq oldular.
Susuz çöllərdən
ölmüş şeqəyiqlər yığdılar.
Və sonuncu dəfə keçdilər əl-ələ
minalanmış körpülərin üstündən.

Biz də getdik
və ət daşıyan yük maşınlarında
salamladıq gələcəyi
dəmir, mıx, qənərə və leşlərlə birlikdə.
Tüstüsüz göylər,
cəsədsiz yerlər tapmağı
qərara almışdıq.

Deyənlə görə,
biz tapılanda
saxta pasportlar,
və kiçik sərraf bağlamalarıyla birlikdə
bir-birinə qıfıllanmış
şaqqaların bənövşəyi qanı içində donmuş
barmaqlarımız.
Və göyərmiş dodaqlarımızda
daha heç kəsini anlamadığı
bir dildən
nişanə varmış.

ƏZƏLİ BİR YALAN

Mənim Quranım
külək,
ayələri
nəfəsidir.

Həccim
qapısız bir evədək
səfər etmək idi.
Təvafımsa
quru dənizlərin ətrafına
yeddi min dəfə dönmək.

Cənnətdən qovulduğum gün
atam
"Mənə səcdə et"
dəmişdi.
Şeytan deyildim,
amma
Yerə qədər
bütün yolu güldüm dəlitək
və Həvva oldum.

Təkcə sənin üçün -
o Adəm* üçün ki,
günahkar bir məşuqəyə layiqdir
sonsuzadək.

ƏLACSIZ DƏRD

Tehran:
Təsədüfi səs-küy.
Təcavüz qışqırtısı.
Qırğın qəhqəhəsi.
Və kor bir kişinin
yıxılmaq
fəryadı
ən hündür rabitə qülləsindən.

Ah,
ən kobud səsləri eşitmək üçün
necə də darıxmışam.

ADSIZ

Bir kölgə idim.
Cisim tapdım.
Ruha döndüm.
Köynəksiz qaldım.

Çılpaq deyiləm amma:
Sən mənə örtülmüsən.

İKİ MİN ƏLLİNCİ İL

Övladım!
İki min əllinci ildir.
Sən hələ gəlməmişən dünyaya.

Anan
iztirab çəkən bir şair idi
ki, şəhərdən kənardakı
dəlixanaların birində
yataq xəstəsi oldu sonsuzadək.
Və onunla heç vaxt evlənməmiş atan
ona solğun bir gül dəstəsi getirirdi hər dəfə
zərvərəqlərinin üstündəki
böyük hərrac etiketiylə birgə.

Övladım!
Sən hələ bilmirsən,
müharibə yaxşı bir şey deyil.
Məsələn, biz uşaq olan vaxt
bombalar düşərkən şəhərin sərhəd xətlərinə
partlamazdan önce
bir səs
"Əşhədu əlha ilahə illəllah"
deyirdi qulaqlarımıza.

O vaxt
mən hələ
sevirdim bir həddə qədər
sənin Rəhman və Rəhim olan Tanrını.

Övladım!
İki min əllinci ildir.
Sən ön cəbhə xəttində deyilsən.
Sən konkursa düşməmişən.
Sən sığınacaq tapmaq üçün
sərhədləri keçib qaçmamışan.
Sən metamfetaminə adət etməmişən.
Sən bir mühacir deyilsən
ki, öyrənməmiş unudasan
ikinci dilini.
Sən "Xəbərlər"nin aparıcısı deyilsən
bir peyk antenində.
Sən səhm və valyuta göstəricilərini bilmirsən.
Sən hələ gəlməmişən dünyaya.
Və heç vaxt dünyaya gəlməyəcəksən.

Buna da şükür
ki, heç birimiz bilmirik
fəlsəfə nədir,
əxlaq nədir,
imperializm nədir,
kommunizm nədir
və niyə uşaqsalma
ağrıdır bu qədər.

Buna da şükür!

İki min əllinci ildir.
Nikah idarəsini bağlayıblar.
Və sən
adın olmayıb əsla.
Nə qədər ki,
təhvil verməyiblər sənə külümü,
yadında qalsın
anandan
daha xoşbəxt olduğun!

SİRLƏRİ DEMƏK OLMAZ...

Nə torpaqda bir kölgə,
nə göydə bir iz.
Sirləri demək olmaz:

Suyun içində
tənha uçan
o təkqanadlı quşun yuxusu imişəm.

PALÇIQ BİR QUŞUN ADI İDİ...

Bir-birinə birləşən
suyun və torpağın adı ilə;
odun
və yelin.

Palçıq bir quşun adı idi
ki, saxsıya çevrildi odda.
Və yel
göylərə apardı onu,
ev verdi ona
günəşlə ayın
arasında.

Palçıq bir quşun adı idi
ki, yerə qayıtdı
yağışla.
Və su oldu təkrar,
torpaq oldu təkrar.

Palçıq bir quşun adı idi
ki, nə göydə,
nə də yerdəydi
yeri...
Palçıq
mən idim.

AVARA

Bu gün
külrengi bir gündür...
Yanıqlarımı toplayıb
küləyə verirəm
hər tərəfdə
bir vətən
cücərtmək üçün.

QORXULAR VƏ İGİDLİKLƏR BARƏDƏ

Qorxularımın hamısından
anamın ölümünün
qoxusu gəlir.
İgidliliyimdənsə
buluddan bir köynəyin qoxusu.
O köynək ki,
gözüyumulu yol gedib
bir güllə yağışında.

QAYAÜSTÜ YAZILARDAN BİR NEÇƏ ŞEİR

Rabitəsiz şeirlər

1

Qorxunc olmaq istəyən kişi
gündüzlər arvad-uşağını öz kölgəsiylə,
gecələri özünü qaranlıqla
qorxudardı.

2

Mən bir qapıyam ki,
göy üzünə açıla bilərdim.
Yerə bərkidilməseydi
dabanım.

3

Anamın qadınlığı
ətəyinin tarixində qeyd olunub:
mini, maksi, klyoş, plisse və yarıq.
Dünyaya gəldiyim gün
gizlənmişdi ətəyi
qara bir çadranın altında:
Ruhumu çulğayan bir hicabın.

4

Nənəm keçəl deyildi.
Amma yaylığının üstündə
bir baş örtüyü də vardı.
Onun da üstündə
bir çadra
və bir niqab.

Saçları hər an
nəhəng ilanlara dönə bilərdi
boğazının ətrafında,
babam
cəhənnəmə döndərsəydi evlərini.

5

Babamın atasının bir qəfəsi vardı
quşları üçün.
Bütün başqa qəfələr kimi bir qəfəs:
Çevrəsində millər
və içində kiçik bir darı qabı.

Babamın da bir qəfəsi vardı
quşları üçün.

Atamın da bir qəfəsi vardı
quşları üçün.
Quşları:
Mən və şeirlərim idik.

Fars dilindən tərcümə edən:
Məhəmməd Nuri